

Mysekemaure *Galium triflorum* i Østfold

OLA M. WERGELAND KROG

Wergeland Krog, O.M. 1999. Mysekemaure *Galium triflorum* i Østfold. *Natur i Østfold* 18(1): 31-33.

Mysekemaure er en nordøstlig art i Østfold, kun kjent fra fem lokaliteter. Tre av fem ble funnet i perioden 1996-1997. Den er i hovedsak funnet i skyggefull og blokkrik granskog.

Ola M. Wergeland Krog, Alleen 16, 1890 Rakkestad. E-post: naturkar@online.no

Er du en av dem som fortsatt har bevart den barnlige utforskertrangen, som liker å klyve omkring i bratte og utilgjengelige urer med store mosegrodde steinblokker. Om disse i tillegg ligger langs vannkanter eller i bekkedalene, da bør du lære deg å kjenne den sjeldne blomsten mysekemaure.

Beskrivelse

Mysekemaure er en flerårig urt med slakk, ru, nedliggende og noe klatrende stilk som kan bli drøyt halvmeteren lang. Bladene er kranstilte, oftest med seks blad i kransen, men den kan også ha åtte. Bladene er mørkegrønne, lansettformede og bredest på midten. Bladene er dessuten broddspisse og har en tydelig midtnerve med nedvendte krokspisse hår på undersiden. Mysekemaure blomstrer i juli - august, men blomstene er unnselig

små og grønnhvite i kvaster fra blad-hjørnene.

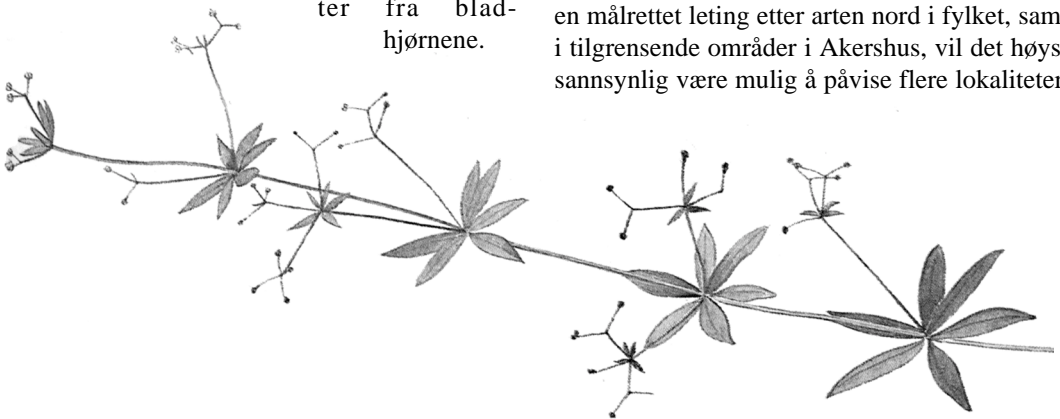

Fig. 1. Typisk voksemåte for mysekemaure. Illustrasjon fra *Den Nordiska Floran*

Som navnet tilsier sitter det gjerne tre blomster i hver kvast, *tri* (tre) og *flos* (blomst). Fruktene er krokhårete og blir omkring tre millimeter brede. Planta dufter av kumarin når den tørker.

Mulige forvekslingsarter er myske *Galium odoratum*, men den har opprett, lysegrønn, glatt stengel og rent hvite, traktformede blomster.

Voksested

Som nevnt i innledningen finnes arten helst i skyggefull, noe fuktig og næringsrik blokkmark og rasmark. På begge lokalitetene i Marker vokser den f.eks. i moseteppet oppe på store steinblokker. De fire lokalitetene som er besøkt av forfatteren har store likhetstrekk, og det var på grunnlag av artens habitatvalg i Bergtrangdalen at de tre andre lokalitetene ble påvist med god lokalkunnskap og relativt liten feltinnsats. Med en målrettet leting etter arten nord i fylket, samt i tilgrensende områder i Akershus, vil det høyst sannsynlig være mulig å påvise flere lokaliteter.

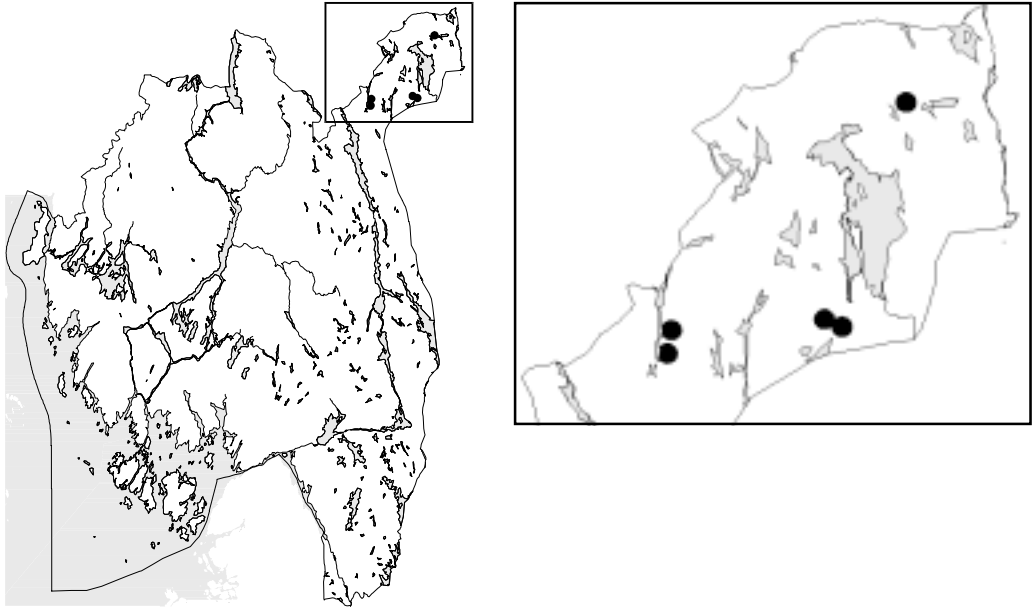

Fig. 2. Forekomsten av myskemaure *Galium triflorum* i Østfold. Samtlige lokaliteter befinner seg innenfor den markerte firkanten. Forstørrelse til høyre.

Funn i Østfold

Fram til 1999 er myskemaure funnet på totalt fem lokaliteter, to i Marker kommune og tre i Rømskog. De to funnene i Marker ble gjort henholdsvis i 1996 og 1997, mens ett av funnene i Rømskog ble gjort i 1997. Ett av funnene fra Rømskog ble innsamlet til et privat herbarie allerede i 1976, men ble ikke publisert før i 1995 (Båtvik & Løfall 1995). Det siste ble gjort av Finn Wischmann i Bergtrangdalen i Rømskog i 1989. På forespørsel i februar 1999 var det heller ingen belegg fra Østfold ved de offentlige samlingene i Tromsø Trondheim, Bergen eller Kristiansand.

Sjelden eller sårbar?

I listen over rødlistede karplanter i Østfold (Båtvik 1992) er arten ført opp i kategori 1 - Svært sjeldne, sårbare eller akutt truede arter. Arten ble vurdert som «neppe truet», men svært sårbar fordi den da bare var kjent på én lokalitet i fylket. Med fem funn er artens eksistens i fylket i dag noe mindre truet. Siden voksestedene er relativt lite

utsatt for forstyrrelser, og er en naturtype hvor det fra skogbrukshold anbefales å vise særlige hensyn, vil det trolig være riktig å betrakte arten som sjelden (R). Hvis det i framtid skulle vise seg at skogbruket, til tross for anbefalingene fra næringen selv, likevel utgjør en trussel mot arten, bør den flyttes over i kategorien sårbar (V) i en framtidig regional rødliste.

Forekomster i nabofylkene

Som det går fram av kartet (fig. 1) er arten kun påvist helt nord i fylket. Dette samsvarer med artens forekomst på svensk side av grensen. Med unntak fra ett gammelt funn fra forrige århundre (Larsson 1868: 49), er arten ikke påvist i Dalsland som grenser mot Halden og Aremark. Det ene funnet er i «Flora över Dal» dessuten anført som usikkert på grunn av manglende belegg (Andersson 1981). I Värmland, som ligger nord for Dalsland er det derimot registrert 31 belegg av arten i Nordiska herbariets databaser (<http://>

www.nrm.se/fbo/data/nordiska.html).

Nærmeste norske funn utenfor Østfold på vestsiden av Glomma er gjort øst for Børte vann i Enebakk (Akershus) (O 18271) og øst for Glomma ved Eievarden i Nes kommune i Akershus (O 35984). Totalt finnes det 336 belegg fra hele landet på Botanisk museum i Oslo.

Registrerte belegg på Bot. mus. Oslo:

MARKER Store Risen sørøst. Vestvendt blokkmark UTM (ED50): PM 496,162 10. juli 1996 Leg. & det.: Ola Martin Wergeland Krog, Bjørn Petter Løfall (O 124349)

MARKER Damvannet Ø, Korpereiret, blokkrik skyggefull vestvendt skråning UTM (WGS84): PL 494,152. 27. september 1997 Leg. & det.: Ola Martin Wergeland Krog (O 236551)

RØMSKOG Bergtrangdalen UTM (ED50): PM 57,16. 16. august 1989 Leg. & det.: Finn Wischmann (O 3632). Denne lokaliteten eksisterte fortsatt ved PM557163 ED50 den 26. juni 1995 (Løfall & Wergeland Krog 1995).

RØMSKOG Bergtrangdalen, vest for (i paralleldalen). I østvendt rasmark i fuktig granskog, ca 50 eks. UTM (ED50): PM 574,162 8. september 1997 Leg. & det.: Bjørn Petter Løfall, Ola Martin Wergeland Krog (O 231483).

Andre funn:

Rømskog. Øst for Gryttjernet, i en bratt fjellskråning. PM 606 267. 27. juli 1976. Nils Skaarer. <priv.herb.>. Belegget er kontrollert av Finn Wischmann, Bot mus, Tøyen.

Takk

Forskningstekniker Jan Erik Eriksen takkes for utskrift fra karplantedatabasen, Botanisk hage og museum, Oslo.

Litteratur

Andersson, P. -A. 1981. *Flora over Dal. Kärlväxternas utbredning i Dalsland*. Stockholm. 358s.

Båtvik, J.I.I. 1992. Sjeldne, sårbare og hensynskrevende karplanter i Østfold. *Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv. Rapp. 1992- 6: 261s.*

Båtvik, J.I.I. & Løfall, B.P. 1995. Gode plante-funn i Østfold nr.1, fram til og med 1993. *Natur i Østfold 14(2): 144-150.*

Larsson, L.M. 1868. *Flora öfver Wermland och Dal*. II oppl. Karlstad.

Løfall, B.P. & Wergeland Krog, O.M. 1995. Rømsjøen rundt på sykkel. -En naturfaglig reise i det innerste av Østfold sommeren 1995. *Natur i Østfold 14(2): 188-190.*

Redaksjonelt - meldinger - opprop mm.

Fra redaksjonen

Tidsskriftet er nå i rute, og vi vil heretter legge opp til å få ut ett nummer i mai/juni og ett nummer like før jul. Stabilitet i utgivelsen vil forhåpentligvis føre til et mer «levende» tidsskrift, hvor det kan settes inn årsmeldinger, turprogram osv.

Til de siste to numrene har det kommet inn akkurat nok stoff, og det er å håpe at det vil fortsette slik. Vi frykter imidlertid at skrivehysterien ikke er på topp i sommerhalvåret, så sett i gang straks med din artikkel til høstnummeret.

Vi har fått mye positiv tilbakemelding på at vi igjen har presentert tidsskriftet med farger på omslaget. Vi vil prøve å fortsette med dette, men økonomien er stram og vi beveger oss på kanten av konkurs. Vi oppfordrer derfor medlemmer og abonnenter til å prøve å verve nye abonnenter til tidsskriftet. I tillegg til private abbonement bør det være et mål at alle skoler, biblioteker, kommunale miljøvern avdelinger, aviser ol. i fylket bør være faste abonnenter.

Forsidebilder

Som noen sikkert har lagt merke til har redaktøren tilgodesett seg selv som forsidefotograf. Dette er ikke fordi han mener at han er en så glimrende fotograf, men fordi det har vært lettvis i en hektisk hverdag å hente digitale bilder rett fra eget arkiv. Slik kan det i anstendighetens navn ikke fortsette, og vi inviterer derfor leserne til å sende inn egne bilder til dette bruket. Det er først og fremst aktuelt med lysbilder i portrettformat (høykant-bilder) med høy teknisk kvalitet. Bildene bør være tatt i Østfold, og det er ønskelig med en kort bildetekst til hvert bilde, samt sted og gjerne dato. Motivet er det som du selv ønsker å se på forsiden av tidsskriftet. Redaksjonen vil velge ut de beste bildene, og bruke disse fortløpende framover. Bildene kan sendes til redaktøren som garanterer at de blir profesjonelt behandlet.

Ny LRSK sekretær

Fuglefolket i Østfold ønsker Per-Arne Johansen velkommen som ny sekretær i LRSK. Samtidig takkes avtroppende sekretær Bjørn Frostad for kort men meget respektabel innsats. LRSK's nye adresse:

LRSK-Østfold

v/Per-Arne Johansen

Buskogen 2

1670 Kråkerøy

E-mail: pe-johan@online.no

Tlf.: 69 34 02 86

Errata

Bjørkebukken på forsiden av nr. 1-2/1998 har fått feil årstall. Riktig årstall er 1996, datoen er den samme.

På side 28-29 i artikkelen Nye busk- og bladlav i Østfold 6, er følgende litteraturreferanse uteglemt: Båtvik, J.I.I. 1992. Sjeldne, sårbare og hensynskrevende karplanter i Østfold. *Fylkesmannen i Østfold, miljøvern avd., rapp. 6-1992: 1-261.*

Bildene på sidene 56 og 75 i nr. 1-2/1998 har byttet plass.